

POLITYKA OCHRONY DZIECKA

SZKOŁA PODSTAWOWA W CZARNYM LESIE

Preambuła

Zapisy zawarte w niniejszym dokumencie obowiązują wszystkich członków personelu placówki w tym pracowników administracji i obsługi, a także wolontariuszy oraz osoby odbywające w szkole praktyki zawodowe. Pracownicy firm i instytucji współpracujących ze szkołą i mający okazjonalnie bezpośredni kontakt z dziećmi są informowani o zapisach niniejszego dokumentu.

Podstawową zasadą wszelkich działań podejmowanych przez pracowników szkoły jest działanie dla dobra dziecka, a szczególnie jego ochrona przed wszelkimi formami przemocy fizycznej bądź psychicznej, przed krzywdą, zaniedbaniem lub złym traktowaniem.

Rozdział I

Objaśnienie terminów

§ 1

1. Pracownikiem placówki jest osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę lub umowy zlecenia.
2. Inne osoby - wolontariusze i osoby odbywające w szkole praktyki zawodowe.
3. Dzieckiem jest każda osoba do ukończenia 18. roku życia.
4. Opiekunem dziecka jest osoba uprawniona do reprezentacji dziecka, w szczególności jego rodzic lub opiekun prawny. W myśl niniejszego dokumentu opiekunem jest również rodzic zastępczy.
5. Zgoda rodzica dziecka oznacza zgodę co najmniej jednego z rodziców dziecka. Jednak w przypadku braku porozumienia między rodzicami dziecka należy poinformować rodziców o konieczności rozstrzygnięcia sprawy przez sąd rodzinno-opiekuńczy.
6. Przez krzywdzenie dziecka należy rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające jego prawa lub dobra osobiste w szczególności narażające je na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające jego godność, nietykalność cielesną, wolność, powodujące szkody na zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne.
7. Przez „cyberprzemoc” należy rozumieć: prześladowanie, zastraszanie, nękanie, wyśmiewanie innych osób z wykorzystaniem Internetu i narzędzi typu elektronicznego takich jak: SMS, e-mail, witryny internetowe, fora dyskusyjne w Internecie, portale społecznościowe i inne.
8. Osoba odpowiedzialna za Internet to wyznaczony przez dyrektora placówki pracownik, sprawujący nadzór nad korzystaniem z Internetu przez dzieci na terenie placówki oraz nad bezpieczeństwem dzieci w Internecie.

9. Osoba odpowiedzialna za Politykę ochrony dzieci przed krzywdzeniem to wyznaczony przez dyrektora placówki pracownik sprawujący nadzór nad realizacją Polityki ochrony dzieci przed krzywdzeniem w placówce.
10. Dane osobowe dziecka to wszelkie informacje umożliwiające identyfikację dziecka.

Rozdział II

Rozpoznawanie i reagowanie na czynniki ryzyka krzywdzenia dzieci

§ 1

1. Pracownicy szkoły monitorują sytuację i dobrostan dziecka.
2. Rozpoznanie i reagowanie na czynniki ryzyka krzywdzenia dziecka dotyczy: środowiska rodzinnego, relacji między uczniami (w tym zjawiska „cyberprzemocy”) i relacji pracownicy szkoły – uczniowie.
3. Pracownicy szkoły posiadają wiedzę na temat rodzajów krzywdy jakiej może doznawać dziecko, a także jego objawów fizycznych, somatycznych i specyficznych zachowań świadczących o istnieniu ryzyka doznawania takiej krzywdy (załącznik nr 1).
4. Każdy pracownik szkoły, który powźmie podejrzenie, że dziecko może być krzywdzone, ma obowiązek przekazać informację o swoich spostrzeżeniach w pierwszej kolejności pedagogowi szkolnemu. W sytuacji gdy jest to w danej chwili niemożliwe - wychowawcy danego ucznia. Pedagog szkolny/wychowawca przekazują informację dyrektorowi szkoły.

Rozdział III

Procedury interwencji w przypadku krzywdzenia dziecka

§ 1

Środowisko rodzinne

1. Pedagog szkolny wraz z wychowawcą klasy dokonuje analizy uzyskanych informacji, w tym czynników ryzyka krzywdzenia dziecka, występujących w konkretnej rodzinie.
2. Pedagog szkolny wraz z wychowawcą sporządzają notatkę zawierającą uzyskane informacje. Notatka ta jest uzupełniana o nowe dane na kolejnych etapach procedury.
3. Pedagog szkolny przeprowadza konsultacje:
  - a) z pracownikiem socjalnym, w celu uzyskania danych o sytuacji rodzinnej z wywiadu środowiskowego. W przypadku braku danych zgłasza wniosek o przeprowadzenie takiego wywiadu;
  - b) z dzielnicowym w celu uzyskania informacji o ewentualnych interwencjach;

c) z kuratorem sądowym (jeżeli dana rodzina objęta jest kuratelą) w celu uzyskania informacji o sprawowanym nadzorze.

4. Wychowawca z pedagogiem szkolnym ustalają, kto z nich (jednoosobowo) przeprowadzi rozmowę diagnostyczną z dzieckiem.

5. Rozmowa diagnostyczna z dzieckiem.

6. Na podstawie wszystkich uzyskanych informacji następuje określenie stopnia zagrożenia bezpieczeństwa dziecka, w tym konieczności lub braku konieczności odizolowania dziecka od rodziny.

7. Po diagnozie, w wyniku której określa się, że dochodzi do krzywdzenia dziecka ze strony jego rodziny, pedagog szkolny wypełnia – zgodnie z procedurą „Niebieskie Karty” - „Niebieską Kartę A” i niezwłocznie przekazuje ją przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego.

8. Pedagog szkolny zgłasza sprawę do sądu rodzinnego o ile występuje zagrożenie niewypełniania funkcji opiekuńczo – wychowawczych przez rodziców.

9. Jeżeli istnieje podejrzenie przestępstwa popełnionego na szkodę dziecka, dyrektor szkoły składa zawiadomienie na policję lub do prokuratury.

10. W przypadku, gdy w wyniku diagnozy nie podejrzewa się stosowania przemocy, a sygnał dotyczy innych niepokojących zjawisk w rodzinie:

a) pedagog szkolny i wychowawca oceniają szansę współpracy przynajmniej z jednym z rodziców,

b) przeprowadzają rozmowę z rodzicem/rodzicami,

c) pedagog szkolny i wychowawca zawierają kontrakt z rodzicami o współpracy na rzecz poprawy sytuacji dziecka i rodziny. Informują o swoim dalszym ewentualnym postępowaniu w razie niedotrzymania warunków umowy (założenie „Niebieskiej Karty”).

11. Równoległe z działaniami opisanymi powyżej, pedagog szkolny koordynuje działania wynikające z potrzeb dziecka i rodziny w kierunku:

a) wzmocnienia dziecka przez zapewnienie mu odpowiednio do potrzeb i w uzgodnieniu z rodzicami, konsultacji psychologiczno-pedagogicznych, ewentualnie psychiatryczne w opiekującej się szkołą poradnią psychologiczno-pedagogiczną. Wskazanie instytucji udzielających innych form pomocy (terapia indywidualna, grupowa, zajęcia świetlicowe, warsztaty) – w uzgodnieniu z rodzicami i adekwatnie do potrzeb;

b) wspierania rodziny poprzez wskazanie instytucji oferujących poradnictwo, konsultacje psychologiczne, terapię uzależnień, terapię dla sprawców przemocy, warsztaty umiejętności wychowawczych.

Relacje między uczniami

1. Uczeń mający poczucie doznanej krzywdy ze strony innych uczniów może zgłosić ten fakt każdemu z pracowników szkoły. Ich obowiązkiem jest podjęcie natychmiastowych działań zaradczych, w tym zawiadomienie pedagoga szkolnego, wychowawców i dyrekcji o uzyskanych informacjach.
2. W przypadku agresji fizycznej należy przede wszystkim zapewnić bezpieczeństwo uczestnikom zdarzenia (reagowanie w sytuacji „gorącej agresji” – Załącznik 2).
3. Postępowanie wyjaśniające prowadzone jest przez wychowawców klas, i/lub pedagoga szkolnego, i/lub dyrektora szkoły.
4. Postępowanie wyjaśniające i uruchomienie procedury następuje w związku z: przemocą fizyczną (bicie, kopanie, popychanie, zamykanie w pomieszczeniach, niszczenie własności), naruszeniem godności osobistej (wulgaryzmy, przezywanie, wyśmiewanie, obrażanie, obgadywanie, plotkowanie, przemoc psychiczna w tym odtrącanie, izolowanie, wykluczanie z grupy, grożenie, szantażowanie, wymuszanie, cyberprzemoc).
5. Szczególną opieką pedagoga szkolnego i wychowawcy klasy otoczona zostaje ofiara krzywdzenia.
6. Procedura postępowania ma związek z wiekiem ucznia (czy ukończył 13 lat) i rodzajem czynu (czy czyn jest karalny) . Z chwilą ukończenia trzynastego roku życia uczeń nabywa tzw. zdolność deliktową. Wyraża się ona w tym, że obowiązujące przepisy prawa przypisują mu zdolność działania z rozeznaniem w zakresie czynów niedozwolonych, a w następstwie — ponoszenie odpowiedzialności za szkodę spowodowaną danym czynem.
7. Sprawca wyrządzonej krzywdy **nie ukończył 13 lat**:
  - a) rozmowa ze sprawcą;
  - b) rozmowa z ofiarą;
  - c) rozmowa z potencjalnymi świadkami;
  - d) o zdarzeniu/zdarzeniach, uzyskanych wyjaśnieniach i podjętych przez szkołę krokach informowani są rodzice uczniów, w możliwie najkrótszym czasie;
  - e) w porozumieniu z rodzicami ucznia krzywdzącego, wychowawca i pedagog szkolny planują i przeprowadzają działania mające na celu zmianę sposobu zachowania ucznia na akceptowane społecznie. Sprawca podlega ukaraniu zgodnie ze statutem szkoły;
  - f) wdrożenie działań i monitoring sytuacji;
  - g) działania przynoszą pożądany skutek – zakończenie działań;
  - h) działania nie przynoszą pożądanego skutku – wniosek do sądu rodzinnego o wgląd w sytuację dziecka i rodziny, o ile występuje zagrożenie niewypełniania przez rodziców funkcji opiekuńczo – wychowawczych.
8. Jeśli uczeń, sprawca wyrządzonej krzywdy ukończył 13 lat i dopuścił się czynu karalnego, dyrektor szkoły zgłasza sprawę na policję lub do sądu rodzinnego. Jeśli czyn nie był karalny obowiązuje procedura pkt. 7 od a do h.

Pracownicy szkoły - uczniowie

1. Krzywdzenie ucznia przez pracownika szkoły lub inne osoby może przybrać formę: negatywnych zachowań (ośmieszanie, dyskryminowanie, mobbing, nacisk psychiczny, nierówne traktowanie) lub przestępstwa popełnionego na jego szkodę.
2. Negatywne zachowanie pracownika lub innej osoby wobec ucznia:
  - a) indywidualna rozmowa dyrektora szkoły z pracownikiem/inną osobą – podjęcie ustaleń zawierających działania eliminujące nieodpowiednie zachowania oraz konsekwencje wynikające z ich kontynuowania;
  - b) indywidualna rozmowa dyrektora szkoły, i/lub pedagoga szkolnego z dzieckiem i jego rodzicami/prawnymi opiekunami. Poinformowanie o zaistniałej sytuacji, ustalenie planu pomocy dziecku, zapewnienie mu bezpieczeństwa;
  - c) monitoring sytuacji;
  - d) w przypadku dalszych negatywnych zachowaniach pracownika szkoły, dyrektor placówki podejmuje wobec niego działania dyscyplinarne wynikające z Karty Nauczyciela lub kodeksu pracy.
  - e) W przypadku dalszych negatywnych zachowań innej osoby, dyrektor placówki podejmuje decyzję o zerwaniu z nią współpracy.
3. Podejrzenie przestępstwa popełnionego na szkodę ucznia:
  - a) dyrektor szkoły składa zawiadomienie na policję lub do prokuratury (obowiązek wynikający z art. 304 k.p.k.);
  - b) równolegle obowiązuje procedura pkt 2 a-d, przy czym rozmowa ze sprawcą ma charakter fakultatywny.

§ 3a

Zasady bezpiecznych relacji pracownicy szkoły/inne osoby – dziecko

1. Zasady bezpiecznych relacji z dzieckiem określają zachowania i praktyki niedozwolone w pracy z dziećmi.
2. **Kontakt fizyczny z dzieckiem** jest zjawiskiem nieuchronnym szczególnie w klasach młodszych; to pomoc w czynnościach związanych ze spacerem, zajęciami sportowo-rekreacyjnymi, reagowanie na potrzeby emocjonalne szczególnie dziecka młodszego np. poprzez przytulenie się do dorosłego. Kontakty tego typu powinny mieć miejsce najlepiej w obecności osób trzecich, przestrzeniach otwartych, pomieszczeniach monitorowanych, co w razie wątpliwości może służyć ich obiektywizacji.
3. Stanowcze interwencje wychowawcze prowadzone w bezpośrednim kontakcie fizycznym są dopuszczalne w sytuacjach zagrożenia życia i zdrowia dotyczących:
  - konfliktów pomiędzy dziećmi (rozdzielenie zwaśnionych, przytrzymanie);
  - działań z zakresu pomocy przedmedycznej (działania ratunkowe związane z udzieleniem pierwszej pomocy);
  - zagrożenia lub paniki spowodowanej czynnikami zewnętrznymi (pożar, intensywne zjawiska atmosferyczne, niebezpieczne zachowania osób trzecich itp.);

4. Niedopuszczalne są intencjonalne zachowania wzbudzające poczucie zagrożenia lub noszące znamiona:

- przemocy fizycznej (np. popychanie, uderzanie, wykręcanie rąk, duszenie, kopanie, szarpanie, „klapsy”);
- erotyzowania relacji (flirt, dwuznaczny żart czy dwuznaczna rozmowa);

Komunikacja werbalna z dzieckiem pozbawiona wykraczających poza kulturowo przyjęte i akceptowane formy pozytywnych relacji, pozbawiona akcentów wrogich, arogancko-agresywnych, złośliwie-ironicznych, wulgarnych nie może:

- wzbudzać w dziecku poczucia zagrożenia (groźby, wyzwiska, krzyk);
- poniżać, niszczyć poczucia wartości (np. wyzwiska, negatywistyczne ocenianie, reakcje nieadekwatne do sytuacji, wzbudzanie poczucia winy);
- upokarzać (publiczne wyszydzanie, naigrywanie się, ośmieszanie);
- naruszać granic (brak odpowiedniego dystansu, obcesowość);

Równe traktowanie polegające na obdarzaniu taką samą troską i uwagą wszystkie dzieci oznacza, że niedozwolone jest:

- wyłączenie skupiania uwagi na wybranych dzieciach z jednoczesnym ignorowaniem potrzeb innych;
- nieuzasadnione dawanie przywilejów tylko wybranym i pozbawianie ich pozostałych;
- nierówne i niesprawiedliwe przydzielanie zadań – nieadekwatne do możliwości i wieku;
- zwalnianie z wykonywania obowiązków - w nieuzasadnionych sytuacjach;
- godzenie się, brak reakcji na nieformalną hierarchię grupową,
- tolerowanie dominacji w grupie negatywnych jednostek, ustalania przez nie i wdrażania nieformalnych zasad;
- przyzwolenie na wykorzystywanie młodszych i słabszych uczniów przez silniejszych.

Kontakty bezpośrednie i online z dzieckiem poza placówką powinny być:

- wcześniej omówiony z dyrekcją szkoły, mieć zaakceptowany plan i cel;
- ściśle powiązane z wykonywaniem obowiązków służbowych, dydaktycznych czy opiekuńczo-wychowawczych (np. odwiedziny dziecka w szpitalu, wycieczki organizowane przez szkołę);
- dokumentowane (zapisy w dokumentacji pracy wychowawczej, możliwość wykonania kopii/wydruku korespondencji mailowej, sms-owej, zapisów na portalach społecznościowych);
- odbywać się w miarę możliwości z wykorzystaniem sprzętu służbowego;
- niedopuszczalne jest utrzymywanie takich kontaktów celem zaspokojenia przez dorosłego własnych potrzeb społecznych lub emocjonalnych, namawiania do zachowań niezgodnych z

prawem, dających poczucie bycia faworyzowanym, wyróżnianym.

Czynności higieniczno-pielęgnacyjne (w klasach młodszych) mają służyć przede wszystkim higienie osobistej i zdrowiu:

- niedozwolone są zachowania obcesowe naruszające prywatność i intymność;
- aktywność pracownika powinna być poprzedzona zgodą ucznia, a jej zasadność powinna być uzależniona od stopnia samodzielności dziecka i wcześniej z nim omówiona.

Dyscyplinowanie dziecka jest narzędziem „informacji zwrotnej”, komunikujące dzieciom, że ich postawa w danej sytuacji nie jest właściwa, sprzeczna z oczekiwaniami i/lub nieefektywna; dyscyplina ma pobudzać do uczenia się, a nie powodować krzywdę dziecka; wiąże się ze stawianiem granic, kształtowaniem trwałego systemu wartości, adekwatnego poziomu samooceny oraz umiejętności podejmowania trafnych decyzji; niedopuszczalne są wszelkie formy dyscyplinowania mające na celu upokorzenie, poniżenie oparte na wykorzystywaniu przewagi:

- fizycznej (agresja, stosowanie kar fizycznych, środków przymusu bezpośredniego, krępowanie, izolowanie; uniemożliwianie realizacji podstawowych potrzeb fizjologicznych);
- psychicznej (dominacja poprzez groźby, wzbudzanie poczucia winy, naruszanie poczucia własnej wartości, lekceważenie potrzeb psychicznych).

Rozdział IV

Zasady ochrony danych osobowych dziecka

§ 1

1. Dane osobowe dziecka podlegają ochronie na zasadach określonych w Ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych.
2. Pracownik placówki ma obowiązek zachowania w tajemnicy danych osobowych, które przetwarza, oraz zachowania w tajemnicy sposobów zabezpieczenia danych osobowych przed nieuprawnionym dostępem.
3. Dane osobowe dziecka są udostępniane wyłącznie osobom i podmiotom uprawnionym na podstawie odrębnych przepisów.
4. Pracownik placówki jest uprawniony do przetwarzania danych osobowych dziecka i udostępniania tych danych w ramach zespołu interdyscyplinarnego, powołanego w trybie Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

§ 2

Pracownik placówki może wykorzystać informacje o dziecku w celach szkoleniowych lub edukacyjnych wyłącznie z zachowaniem anonimowości dziecka oraz w sposób uniemożliwiający identyfikację dziecka.

§ 3

1. Pracownik placówki nie udostępnia przedstawicielom mediów informacji o dziecku ani jego opiece.
2. Pracownik placówki, w wyjątkowych i uzasadnionych sytuacjach, może skontaktować się z opiekunem dziecka i zapytać go o zgodę na podanie jego danych kontaktowych przedstawicielom mediów. W przypadku wyrażenia zgody, pracownik placówki podaje przedstawicielowi mediów dane kontaktowe do opiekuna dziecka.
3. Pracownik placówki nie kontaktuje przedstawicieli mediów z dziećmi.
4. Pracownik placówki nie wypowiada się w kontakcie z przedstawicielami mediów o sprawie dziecka lub jego opiekuna. Zakaz ten dotyczy także sytuacji, gdy pracownik placówki jest przeświadczony, że jego wypowiedź nie jest w żaden sposób utrwalana.
5. Pracownik placówki, w wyjątkowych i uzasadnionych sytuacjach, może się wypowiedzieć w kontakcie z przedstawicielami mediów o sprawie dziecka lub jego opiekuna – po wyrażeniu pisemnej zgody przez opiekuna dziecka.

§ 4

1. W celu realizacji materiału medialnego można udostępnić mediom wybrane pomieszczenia placówki. Decyzję w sprawie udostępnienia pomieszczenia podejmuje dyrektor.
2. Dyrektor placówki, podejmując decyzję, o której mowa w punkcie poprzedzającym, poleca sekretariatowi placówki przygotować wybrane pomieszczenie w celu realizacji materiału medialnego w taki sposób, by uniemożliwić filmowanie przebywających na terenie placówki dzieci.

Rozdział V

Zasady ochrony wizerunku dziecka

§ 1

Placówka, uznając prawo dziecka do prywatności i ochrony dóbr osobistych, zapewnia ochronę wizerunku dziecka.

§ 2

1. Pracownikowi placówki nie wolno umożliwiać przedstawicielom mediów utrwalania wizerunku dziecka (filmowanie, fotografowanie, nagrywanie głosu dziecka) na terenie placówki bez pisemnej zgody rodzica lub opiekuna prawnego dziecka.
2. W celu uzyskania zgody, o której mowa powyżej, pracownik placówki może skontaktować się z opiekunem dziecka i ustalić procedurę uzyskania zgody. Niedopuszczalne jest podanie przedstawicielowi mediów danych kontaktowych do opiekuna dziecka – bez wiedzy i zgody tego opiekuna.
3. Jeżeli wizerunek dziecka stanowi jedynie szczegół całości, takiej jak: zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza, zgoda rodzica lub opiekuna prawnego na utrwalanie wizerunku dziecka nie jest wymagana.

§ 3

1. Upublicznienie przez pracownika placówki wizerunku dziecka utrwalonego w jakiegokolwiek formie (fotografia, nagranie audio-wideo) wymaga pisemnej zgody rodzica lub opiekuna prawnego dziecka.
2. Pisemna zgoda, o której mowa w ust. 1, powinna zawierać informację, gdzie będzie umieszczony zarejestrowany wizerunek i w jakim kontekście będzie wykorzystywany (np. że umieszczony zostanie na stronie www.youtube.pl w celach promocyjnych).

Rozdział VI

Zasady dostępu dzieci do Internetu

§ 1

1. Szkoła, zapewniając dzieciom dostęp do Internetu, jest zobowiązana podejmować działania zabezpieczające dzieci przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju; w szczególności należy zainstalować i aktualizować oprogramowanie zabezpieczające.
2. Na terenie placówki dostęp dziecka do Internetu możliwy jest tylko pod nadzorem pracownika szkoły.
3. Pracownik nadzorujący ma obowiązek kontrolować z jakich treści korzystają uczniowie.
4. W przypadku dostępu realizowanego pod nadzorem pracownika placówki, pracownik placówki ma obowiązek informowania dzieci o zasadach bezpiecznego korzystania z Internetu. Pracownik placówki czuwa także nad bezpieczeństwem korzystania z Internetu przez dzieci podczas lekcji.
5. Placówka zapewnia stały dostęp do materiałów edukacyjnych, dotyczących bezpiecznego korzystania z Internetu, przy komputerach, z których możliwy jest dostęp swobodny.

§ 2

1. Osoba odpowiedzialna za Internet zapewnia na wszystkich komputerach z dostępem do Internetu na terenie placówki zainstalowane i aktualizowane:
  1. oprogramowanie filtrujące treści internetowe,
  2. oprogramowanie monitorujące korzystanie przez dzieci z Internetu,
  3. oprogramowanie antywirusowe,
  4. oprogramowanie antyspamowe,
2. Wymienione w pkt. 1 niniejszego paragrafu oprogramowania są aktualizowane przez wyznaczonego pracownika placówki przynajmniej raz w miesiącu.
3. Wyznaczony pracownik placówki przynajmniej raz w miesiącu sprawdza, czy na komputerach z dostępem do Internetu nie znajdują się niebezpieczne treści.

Rozdział VII

Monitoring stosowania Polityki

§ 1

1. Dyrektor placówki wyznacza pedagoga szkolnego, jako osobę odpowiedzialną za Politykę ochrony dzieci w placówce.
2. Osoba, o której mowa w punkcie poprzedzającym, jest odpowiedzialna za monitorowanie realizacji Polityki, za reagowanie na sygnały naruszenia Polityki oraz za proponowanie zmian w Polityce.
3. Osoba, o której mowa w pkt. 1 niniejszego paragrafu, przeprowadza raz w roku badania sondażowe wśród rodziców i uczniów monitorującą między innymi poziom realizacji Polityki. Dodatkowo raz w roku przeprowadzane są badania sondażowe wśród uczniów „Moje życie w szkole – indeks agresji”.
4. Osoba, o której mowa w pkt. 1 niniejszego paragrafu, dokonuje opracowania badań sondażowych i sporządza na tej podstawie raport, który następnie prezentuje podczas spotkania Rady Pedagogicznej.
5. Raport może być podstawą do wprowadzenia zmian w szkolnej Polityce ochrony dziecka.

Rozdział VIII

Przepisy końcowe

§ 1

1. Polityka wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.
2. Ogłoszenie następuje przez udostępnienie dokumentu pracownikom i poprzez przesłanie jego tekstu drogą elektroniczną.

ZAŁĄCZNIK 1

Można wyróżnić 4 główne kategorie złego traktowania dzieci:

- krzywdzenie fizyczne;
- krzywdzenie emocjonalne;
- wykorzystywanie seksualne;
- zaniedbywanie.

Krzywdzenie fizyczne

Jest to celowe używanie wobec dziecka siły fizycznej, które powoduje lub z dużym prawdopodobieństwem może spowodować uszczerbek na zdrowiu, zagrażać życiu, rozwojowi i godności dziecka. Działania te mogą obejmować: uderzanie, bicie, kopanie, potrząsanie, gryzienie, duszenie ale i również niszczenie z premedytacją rzeczy należących do ofiary. Bierna przemoc fizyczna może przejawiać się w postaci różnego rodzaju zakazów, np.: mówienia w określonym czasie, chodzenia, załatwiania potrzeb fizjologicznych itp.

Krzywdzenie emocjonalne

Mamy tu do czynienia z takim wzorcem zachowania, który poważnie zakłóca poznawczy, emocjonalny, psychiczny lub społeczny rozwój dziecka i wywołujący u niego poczucie, że jest nic nie warte, złe, niekochane, niechciane, zagrożone.

Emocjonalne krzywdzenie nie wiąże się z bezpośrednim kontaktem cielesnym i może przybierać różne formy :

- ignorowania;
- odtrącania;
- izolowania (konsekwentne uniemożliwianie dziecku normalnych interakcji społecznych z rówieśnikami, członkami rodziny, innymi dorosłymi.
- wykorzystywania lub demoralizowania (zmuszanie do niewłaściwych lub niezgodnych z prawem zachowań, uczenie i popieranie ich);
- słownej agresji (obrażanie, zawstydzanie, ośmieszanie, niedocenianie)
- terroryzowania (tworzenie klimatu strachu, wprowadzanie sztywnych lub nierealnych oczekiwań z groźbą kary za ich niespełnienie).

Wykorzystywanie seksualne

Za dziecko seksualnie wykorzystywane można uznać „każdą jednostkę w wieku bezwzględnej ochrony, jeśli osoba dojrzała seksualnie, czy to przez świadome działanie, czy też przez zaniechanie swoich społecznych obowiązków, lub obowiązków wynikających ze specyficznej odpowiedzialności za dziecko, dopuszcza do zaangażowania go w jakąkolwiek aktywność natury seksualnej, której intencją jest zaspokojenie osoby dorosłej”.

Zaniechanie

Zaniechanie to nie zapewnienie dziecku odpowiednich warunków w sferze zdrowia, edukacji, rozwoju emocjonalnego, odżywiania, schronienia i bezpiecznych warunków życia, w ramach racjonalnych i dostępnych rodzicom lub opiekunom środków, co może skutkować wysokim prawdopodobieństwem spowodowania szkody dla zdrowia dziecka, jego rozwoju fizycznego, psychicznego, duchowego, moralnego lub społecznego.

Występujące u dziecka objawy fizyczne i somatyczne

Charakterystyczne cechy obrażeń fizycznych specyficznych dla maltretowania :

- lokalizacja obrażeń nie tam, gdzie ich przyczyną mogą być przypadkowe urazy związane z normalną aktywnością i witalnością dziecka, a więc na czole, kolanach, czy przedramionach, ale tam, gdzie dziecku trudno byłoby je spowodować, nawet przy najbardziej ruchliwym trybie życia np. uszy, oczy, usta, szyja, ramiona, klatka piersiowa, plecy, pośladki;
- obrażenia powtarzają się i są niewyjaśnione;
- powstają w różnym czasie ale mają podobny charakter;
- pojawiają się z pewną regularnością np. po weekendach i nieobecnościach dziecka w szkole, w okolicach wypłaty pensji;
- są nieleczone, stare i nowe, różne co do „wieku”.

Obrażenia specyficzne dla doznania przemocy fizycznej

- siniaki na częściach miękkich, w tym ślady szczypania (policzki, brzuch, pośladki, ramiona, przedramię, łydki, uda);
- siniaki w kształcie dłoni na policzkach i pośladkach;
- siniaki po obu stronach ust lub policzków powstające wskutek silnego ucisku;
- siniaki po obu stronach małżowiny usznej lub naderwania i zniekształcenia małżowin;
- siniaki i urazy geometryczne - o wyraźnym zarysie, wyraźnie zaznaczonych kształtach przedmiotów które zostały użyte do bicia (paska, kłamy, kabla, kija, patelni itp.);
- siniaki na ramionach, łopatkach lub tułowi (rezultat silnego ucisku lub potrząśnięcia dzieckiem);
- łukowate ślady wbijania paznokci;
- długie i głębokie zadrapania, cięcia (np. ostrzem brzojownicy, nożem itp.);
- tzw. podbite oczy;
- ślady duszenia lub krępowania czy wiązania (na szyi, nadgarstkach, w kostkach);
- uszkodzenia podniebienia i dziąseł - jako rezultat karmienia na siłę;
- częste występowanie różnych oparzeń i śladów przypaleń, ślady oparzeń różne co do „wieku”
- oparzenia nietypowych (dla przypadkowych oparzeń) części ciała: tułowia, twarzy, pośladków, grzbietu dłoni itp.;
- okrągłe ślady poparzenia papierosem;
- głębokie poparzenia o regularnych kształtach (żelazko, lokówka, itp.);
- ślady ugryzień posiadające wyraźny zarys zębów człowieka dorosłego;
- łysienie lub tzw. łyse plamy - mogą być pourazowe, gdy rodzice ciągną dziecko za włosy, lub być wynikiem silnego stresu emocjonalnego;
- wybite zęby, złamane żebra.

Symptomy i obrażenia specyficzne mogące wskazywać na wykorzystywanie seksualne

- infekcje dróg moczowo – płciowych bez podłoża organicznego;

- bóle głowy i brzucha;
- nudności, wymioty;
- problemy z oddawaniem moczu i kału;
- siniaki na klatce piersiowej, pośladkach, podbrzuszu, udach;
- infekcje jamy ustnej;

Oczywiście część z tych symptomów i obrażeń nie jest możliwa do zaobserwowania przez nauczyciela, pedagoga czy innego pracownika szkoły. Może jednak wnioskować o nich obserwując częste prośby dziecka o możliwość skorzystania z WC, jego trudności w chodzeniu, siadaniu czy wykonywaniu pewnych ćwiczeń gimnastycznych.

Symptomy fizyczne zaniedbywania dziecka w rodzinie

- bardzo niska higiena osobista - dziecko jest zawsze brudne, cuchnące, ma stale brudne paznokcie i ubranie itp.;
- brudne, stale noszone, niereperowane ubranie, nieodpowiednie do pogody i rozmiarów ciała dziecka ubranie;
- ślady licznych ukąszeń (pchły, pluskwy);
- świerzb;
- dziecko jest stale głodne;
- szybko przybiera na wadze, poprawia się jego ogólna kondycja podczas krótkich pobytów poza domem rodzinnym, a jego wygląd marnieje po powrocie;
- zbyt niska wobec wieku waga i wzrost lub wręcz wychudzenie, wymizerowanie;
- chroniczne choroby;
- choroby nieleczone, urazy;
- ropne zapalenia skóry;
- próchnica zębów, zły stan higieny jamy ustnej;
- oznaki odmrożeń;
- ciągłe zmęczenie, apatia;

Specyficzne symptomy zachowania dziecka

Behawioralne symptomy krzywdzenia fizycznego :

- poszukiwanie przez dziecko stałej uwagi nauczyciela, ciągłe zwracanie na siebie uwagi;
- tzw. ciągłe czepianie się, „lepienie się" do dorosłych;
- tzw. „zimne wyczekiwanie" polegające na tym, iż dziecko stale obserwuje dorosłych, aby modyfikować swoje zachowanie, w celu uniknięcia ewentualnej przemocy;
- ciągły tzw. „niemądry" uśmiech, stosowany przez dzieci, by wydać się bardziej przyjaznymi;
- postawa nadmiernie narzekająca;
- postawy ekstremalne : wrogość, agresja, napady złości - nadmierna uległość, wycofywanie się;
- zbyt pośpieszne przeproszenie;
- nie reagowanie płaczem na ból;

- brak reakcji na płacz innych;
- wyraźny brak radości życia;
- opory przed rozbieraniem się np. na lekcjach wychowania fizycznego lub do badania lekarskiego;
- lęk przed powrotem do domu, wyrażanie niechęci do powrotu;
- wyrażanie lęku przed rodzicami;
- noszenie ubrań zakrywających kończyny górne i dolne nawet w upalne dni;
- gwałtowne uniki (kulenie się), w odpowiedzi na próbę dotknięcia czy pogłaskania.

Behawioralne symptomy wykorzystywania seksualnego :

- zbytnia erotyzacja dziecka, znajomość zachowań o seksualnym charakterze;
- zachowania seksualne nietypowe dla wieku (duża częstotliwość takich zachowań, ich kompulsywność, dokładne odwzorowywanie);
- prowokacyjne zachowania seksualne w stosunku do dorosłych jak i do rówieśników (np. dotykanie genitaliów i zachęcanie do masturbacji, u starszych dzieci promiskuityzm);
- używanie nowych, niespotykanych dotąd nazw organów i czynności płciowych, obsceniczne wyrazy i zwroty;
- nadmierna, kompulsywna masturbacja powodującej czasami nawet urazy fizyczne;
- agresywne (przemocowe) zachowania seksualne wobec rówieśników, symulowanie w zabawach stosunków seksualnych, odgrywanie przemocy seksualnej na lalkach i zabawkach;
- wypowiedzi, teksty pisane, rysunki o kontekście seksualnym;
- wagarowanie, „porzucanie” szkoły;
- wycofanie się z kontaktów społecznych, złe relacje z rówieśnikami;
- generalny brak zaufania - dziecko nie ufa nikomu;
- postawa obojętności wobec wszystkiego, uciekanie od rzeczywistości;
- głębokie stany depresyjne, postawa stałego wycofania się;
- zachowania regresywne, nieodpowiednie do wieku;
- częste napady złości i złego humoru lub trudne do wytłumaczenia zmiany zachowań;
- przerwanie aktywności, które dotychczas sprawiały dziecku przyjemność np. słuchanie muzyki, uprawianie sportu itp.;
- wyrażana niska samoocena i stałe poczucie winy;
- mówienie o sobie, że jest się złym, brudnym, zepsutym;
- samookaleczenia, myśli i próby samobójcze, wrogość wobec samego siebie;
- ucieczki z domu;
- kradzieże, kłamstwa, jawne oszukiwanie (w nadziei, że ktoś to wykryje);
- lęk i niechęć jawna lub sugerowana do przebywania z określonymi dorosłymi ;
- wyraźna niechęć przed powrotem do domu, znajdowanie wielu wymówek, by opóźnić powrót;
- zaburzenia jedzenia z rozwinięciem w anoreksję lub bulimię bądź też nagła zmiana nawyków jedzenia;
- obawa, niechęć przed badaniami medycznymi, niechęć do rozbierania się;

ZAŁĄCZNIK 2

ZASADY INTERWENCJI NAUCZYCIELI W SYTUACJACH „GORĄCEJ AGRESJI”

(uczniowie biją się, okładają pięściami, kopią itp.)

- Wkrocz w sytuację, kiedy uznasz, że zachowanie uczniów nie jest zabawą, lecz poważną sytuacją;
- rozważ czy samodzielnie poradzisz sobie w tej sytuacji, czy potrzebujesz pomocy innych nauczycieli lub kogoś z personelu szkoły;
- reaguj zdecydowanie i stanowczo;
- rozdziel strony zapobiegając dalszej przemocy;
- nie dopuszczaj do jakichkolwiek przejawów przemocy czy gróźb wobec siebie jako osoby interweniującej;
- w zależności od dokonania przez ciebie oceny sytuacji podejmij decyzję o dalszym sposobie rozwiązania jej;
- agresję traktuj poważnie i dosłownie, nie pozwalaj na upiększanie jej („my się tylko bawimy”);
- jeśli o tym zadecydujesz, wyznacz konsekwencje, ale pamiętaj, że nie powinny być one pustą groźbą. Należy je zrealizować;
- nie trać kontaktu z uczestnikami sytuacji, dopóki nie masz pewności, że uczestnicy pojęli co się stało.